

BEYLİKTEN İMPARATORLUĞA
OSMANLI
1326-1699

STEPHEN TURNBULL

ÇEVİREN
MEHTAP GÜN AYRAL

STEPHEN TURNBULL

1948 yılında doğdu. Cambridge Üniversitesi'nde lisans eğitimini tamamladıktan sonra Leeds Üniversitesi'nde askerî tarih ve ilahiyat üzerine yüksek lisans eğitimi aldı. 1996 yılında Leeds Üniversitesi'nde Japonya'nın Kakure Kirishitan'ı üzerine doktora yaptı. Leeds Üniversitesi'nde onursal öğretim üyesidir. SOAS'ta araştırmalarını yürütmekte ve Akita Uluslararası Üniversitesi'nde öğretim üyeliği görevine devam etmektedir. Shogun Total War isimli ödüllü bilgisayar oyunu ve Universal Pictures'ın film yapımları için danışmanlık yapmıştır. 73 kitap ve çok sayıda makale kaleme almıştır. Şu anda kültürel bir fenomen olarak Ninja tarihi üzerine çalışmaktadır. Başlıca eserleri: *Samurai armies 1550-1615* (1979); *The Mongols* (1980); *The Book of Samurai* (1982); *The Book of the Medieval Knight* (1985); *The Samurai: A Military History* (1996); *War in Japan 1467-1615* (2002); *Genghis Khan & the Mongol Conquests 1190-1400* (2003); *Warriors of Medieval Japan* (2005); *Ninja: Unmasking the Myth* (2017).

MEHTAP GÜN AYRAL

1968 yılında Denizli'de doğdu. Hacettepe Kimya bölümünü bitirdikten sonra çeşitli şirketlerde çalıştı. Oğlu Tuna'nın doğumuyla çevirmenlik mesleğine başlamaya karar verdi. Çeşitli alanlarda çevirileri bulunmaktadır.

Başlıca çevirileri: Andrew Lang, *Pembe Masallar* (2012), *Uluslararası İlişkileri Anlamak* (2013), *Dürtü: Sebebini Bilmeden Yaptıklarımızın Arkasındaki Neden* (2018), Grace Mcleen, *En Güzel Ülke* (2018), Nickolas Gardner, *Kut'ül Amare: II. Çanak kale Zaferimiz* (2018), Herbest George Wells, *Ana Hatlarıyla Dünya Tarihi*, c.1 (2021), China Mieville, *Şehir ve Şehir* (M. İhsan Tatari ile birlikte, 2023), Kent F. Schull, *Osmanlı'da Hapishaneler* (2023).

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	11
KRONOLOJİ	12
I	
SAVAŞIN ARKA PLANI	
OSMANLILARIN YÜKSELİŞİ	15
2	
SAVAŞAN TARAFLAR	
OSMANLI ORDUSU	25
3	
SAVAŞIN BAŞLANGICI	
AVRUPA'YA YÜRÜYÜŞ 1365-1402	31
4	
SAVAŞ	
OSMANLILARIN ZAFERLERİ 1422-1606	43
5	
BİR ASKERİN PORTRESİ	
SIRP YENİÇERİ KONSTANTİN MİHAİLOVİÇ	99
6	
SAVAŞIN ETRAFINDAKİ DÜNYA	
TERÖR VE MÜSAMAHA	106

	7	
BİR SİVİLİN PORTRESİ		
SADRAZAM KÖPRÜLÜ MEHMED PAŞA		114
	8	
SAVAŞIN SONU		
II. OSMAN'DAN IV. MURAD'A 1617-48		117
SONUÇLAR VE ÇIKARIMLAR		
OSMANLILARIN GERİLEMESİ 1683-99		124
DİZİN		126

GİRİŞ

1221 yılının Şubat ayında, Cengiz Han'ın oğlu Tuluy, bugünkü Afganistan topraklarında, kurak bir ovada altın tahtında oturmuş, Merv'in Moğollar tarafından ele geçirilmesinin ardından sağ kalanların toplu hâlde katledilmesini seyrediyordu. Kadın, erkek ve çocukları bir araya toplamışlar ve 200-300 kişilik gruplar hâlinde öldürülmek üzere askerlere teslim etmişlerdi. Kısa bir süre sonra, civarda yaşayan bir Oğuz boyu bu vahşeti duydu ve Anadolu'ya göç etti, burada Selçuklular onlara toprak verdiler. İşte bu muhacirler, Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucularıydı.

Bu kitabın amacı, Osmanlı İmparatorluğu'nun savaşlarını kısa ve öz, güvenilir ve anlaşılır bir şekilde aktarmaktır. Osmanlı egemenliğinin kurulması ve devamına dair bir çalışma, çok zaman alacağı ve muazzam büyüklükte olacağından bu kitap, 1326 yılında Bursa'da Osmanlı başkentinin kurulmasından, Karlofça Barışı Antlaşması'na kadar olan döneme odaklanacaktır. Mekân sınırlamaları nedeniyle kitapta, ağırlıklı olarak Osmanlı İmparatorluğu'nun Batı ile karşılaşmaları ele alınacak, ilaveten Mısır ve İran'a yapılan seferlerin önemli sonuçları da incelenecektir.

KRONOLOJİ

- 1301 Osman Gazi'nin İznik'e saldırısı
- 1326 Orhan Bey'in Bursa'yı alması
- 1329 İznik'in sonunda alınması
- 1337 İzmit'in alınması
- 1345 Karesi Beyliğinin ilhakı
- 1346 Osmanlıların İoannis Kantakuzenos ile ittifakı
- 1352 Osmanlıların Tzympe'yi (Çimenlik) alması
- 1354 Osmanlıların, bir deprem sayesinde Gallipoli'yi (Gelibolu) işgal etmesi
- 1361 Adrianopol'ün (Edirne) Alınması
- 1362 I. Murad'ın tahta çıkışı
- 1363 Filipopolis'in (Plovdiv) Alınışı Sırsındığı Muharebesi (1. Meriç Muharebesi)
- 1365 Edirne'nin yeni Osmanlı başkenti olması
- 1371 Samakov Muharebesi Çirmen Muharebesi (2. Meriç Muharebesi)
- 1385 Osmanlıların Arnavutluk'a girmesi Sofya'nın alınması
- 1386 Niş'in Alınması
- 1387 Selanik ve Konya'nın Alınması
- 1389 Kosova Savaşı
- 1393 Bulgar bağımsızlığının çöküşü
- 1396 Niğbolu Savaşı
- 1402 Ankara Savaşı
- 1422 Konstantinopolis Kuşatması
- 1444 Varna Savaşı
- 1448 İkinci Kosova savaşı
- 1453 Konstantinopolis'in Fethi
- 1456 Belgrad Kuşatması
- 1462 Osmanlıların Eflak'ı işgali
- 1475 Racova Muharebesi
- 1480 Osmanlıların İtalya'yı işgali

- 1480 1. Rodos kuşatması
 1492 Villach Savaşı
 1500 Modon'un alınması
 1514 Çaldıran Savaşı
 1516 Halep ve Şam'ın Alınması
 1517 Kahire'nin Alınması
 1520 Kanuni Sultan Süleyman'ın tahta çıkışı
 1521 Belgrad'ın alınması
 1522 2. Rodos Kuşatması
 1526 Mohaç Meydan Muharebesi
 1529 Viyana Kuşatması
 1532 Güns (Köszeg) Kuşatması
 1552 Erlau (Eger) Kuşatması
 1565 Malta Kuşatması
 1566 Szigeth Kuşatması (Zigetvar)
 Kanuni Sultan Süleyman'ın ölümü
 1570 Kıbrıs'ın Fethi
 1571 İnebahtı Deniz Muharebesi
 1574 Tunus'un Alınması
 1593 Macaristan'a karşı On Üç Yıl Savaşları'nın başlaması
 1594 Raab'ın (Gyor) Alınması
 1595 Avusturyalıların Gran'ı (Estergon) alması
 1596 Osmanlıların Erlau'yu (Eger) alması,
 Haçova Meydan Muharebesi
 1598 Raab'ın (Gyor) Kaybedilmesi
 1600 Kanije'nin (Nagykanicsa) zaptedilmesi
 1601 Stuhlweissenburg'un (İstolni, Szekesfehervar)
 Kaybedilmesi
 1606 Zitvatorok Antlaşması
 1620 Cecora Muharebesi
 1621 Hotin Muharebesi
 1645 Girit'in İstilas
 1656 Çanakkale Deniz Muharebesi,
 Köprülü Mehmed Paşanın sadrazam olması
 1676 Kara Mustafa'nın sadrazam olması
 1664 St. Gotthard Muharebesi
 1669 Girit'in Alınması
 1676 Kara Mustafa Paşanın sadrazam olması
 1683 İkinci Viyana Kuşatması

- 1686 Budin'in kaybedilmesi
- 1687 İkinci Mohaç Savaşı
- 1688 Belgrad'ın Kaybedilmesi
- 1697 Zenta Muharebesi
- 1699 Karlofça Antlaşması

I

SAVAŞIN ARKA PLANI

OSMANLILARIN YÜKSELİŞİ

Cengiz Han'ın torunu, Tuluy'un oğlu Hülagü Han 1265 yılında vefat etti. İran'da kurulan, İslam'ı ve medeniyeti aynı şevkle benimseyen İlhanlıların kurucusuydu. Tarihçi Reşidüddin Fazlullah'ın da belirttiği gibi, "Ezelden beri her şeyi yıkıp yok eden Moğollar, artık inşa etmeye başlamıştı." Bu medeniyetin bedeli, acımasız Moğol geleneklerinin terk edilmesi oldu ki Cengiz Han, bu durumda doğabilecek sonuçlar hakkında uyarılarda bulunmuştu. 1291 yılında İlhanlılar, kimin başa geçeceği konusunda anlaşmazlığa düştüler; bu durum, ülkenin merkezden uzak bölgelerini anarşiye sürükledi. Mısır Memlukleri ile sınır savaşları başlamıştı; Anadolu'da isyanlar çıkıyordu, zira Moğol akınları yüzünden yavaş yavaş çöken Anadolu Selçukluların güç kaybetmesini fırsat bilen bazı küçük beylikler, bağımsızlıklarını ilan etmek istiyordu. Bu fırsatçılardan biri de, kuzeybatı Anadolu'da, Selçukluların tebaası olarak birkaç kilometrekarelik otlak ve tarım arazisinin idaresini üstlenmiş olan Osmanlılar adındaki muhacirlerdi.

Anadolu'daki siyasi durum hızla yön değiştiriyordu; Anadolu Selçuklu Devleti dağılırken, fanatik İslam'ın bir başka tezahürü iktidara gelmişti. Bu, gaziler diye bilinen bağımsız toplulukların saldırgan fanatizmiydi. Bu topluluklar inancı yaymak uğruna savaşıyor ve hayatlarını yağmacılıkla idame ettiriyorlardı. Herhangi bir kabile ya da yurda bağlı olmaksızın, onlara zafer vaat eden bütün güçlü liderlere katılabilirlerdi. Bu liderler, fethettikleri toprakların beyleri olmak istiyorlardı. İlk Osmanlılar da işte bu gazilerdi.

Osmanlı İmparatorluğu'nun var olacağı dünyada da büyük değişimler yaşanıyordu. Akdeniz'in, İstanbul Boğazı ile Granada arasındaki kuzey kıyıları, neredeyse tamamen

Hıristiyan hâkimiyeti altındayken, güney kıyıları İslam'ın etkisi altındaydı. Doğu kanadı Mısır Memlük sultanlarının egemenliğindeydi. Haçlıların mirasçısı olan Rodos gibi küçük yerler dışında, Anadolu'nun güney ve batı kıyılarında Müslüman ülkeler kurulmuştu. Kuzeyde ise eski ve güçlü Bizans İmparatorluğu ile önemsiz komşusu Osmanlılar vardı.

Osmanlıların sahip olduğu topraklar, Batı Anadolu'daki Türk beyliklerinin en küçüğüydü. Büyük Bizans İmparatorluğu'nun başkenti olan kudretli Konstantinopolis'e en yakın gazi toprakları onlarındı. Bizans topraklarına bu kadar yakın olmaları, genişlemeye başladıklarında, diğer gazi hareketlerinden daha büyük bir direnişle karşılaşacakları anlamına geliyordu. Fakat Bizans İmparatorluğu ile kurulan ilişkiler Osman Gazi'ye, kılıcıyla kazandıklarını elinde tutabilmek için gerekli olan toplumsal ve siyasi oluşumları inşa etmesine zaman tanıdı. Hiçbir isyanla silinemeyecek kadar eski ve köklü ticaret yollarına yakın olmaları, Osmanlıların gelecek asırlarda büyüyüp gelişmelerini sağlayacak olan medeniyet ve yönetim usulleri ile tanışmalarına vesile oldu.

İlk Osmanlı İlerleyişi

Osmanlıların ilk genişlemesi, Anadolu'daki komşu Türk topraklarına doğru gerçekleşti. 1291 yılında önemli bir gelişme yaşandı. İran'da İlhanlılar, kimin başa geçeceği konusunda anlaşmazlık çıktığı sırada Anadolu Türkmenleri ayaklandı ve emir Yavlak Arslan katledildi. Oğlu Ali onun intikamını aldı, fakat sonra Selçuklulara ve onların Moğol derebeylerine olan bağlılığını reddetti. Bizans topraklarına saldırmaya devam etti, fakat bir süre sonra bu Hıristiyan devletiyle barışçı ilişkiler kurdu. Osmanlı gazisi Osman Bey ise pek barışçıl bir eğilim göstermedi, Ali'nin Bizanslılarla barış yapması üzerine, akınların başına kendisi geçti. Diğer gaziler onun bu başarılarına imreniyorlardı. 1301 yılında Osman Bey, Nicaea (İznik) kapılarına dayanmıştı. Osmanlı fetihleri başlıyordu.

Görsel 1: Avrupalı Şövalyelerle savaşan Osmanlı askerleri.

O zamana kadar Osman Bey, Dorylaeum'dan (Eskişehir) Bursa'ya kadar uzanan toprakları çoktan kontrolü altına almıştı. Çok geçmeden Bizans imparatoru, Osman Bey'e bir ordu gönderdi, fakat o bu orduyu Baphaeum'da (Koyunhisar) pusuya düşürüp yok etti, orada yaşayan halkı Nicomedia'ya (İzmit) doğru kaçırmaya zorladı, diğer Osmanlı kuvvetleri ise Bursa'ya doğru ilerledi. Osman Bey sonunda Melangeia'yı